

А.О. ДОМАРАНСЬКИЙ

Кіровоградський державний педагогічний університет
ім. Володимира Винниченка
вул. Шевченка, 1, м. Кіровоград, 25006, Україна
andriy_o_domaranskiy@rambler.ru

ЗНЕЛІСНЕННЯ ПРАВОБЕРЕЖЖЯ СЕРЕДНЬОГО ПОДНІПРОВ'Я У МЕЖАХ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ

Ключові слова: знеліснення, ландшафти, Лісостеп, широколистяні ліси, Подніпровське чорнолісся, Чорний ліс, Чута, національний природний парк

Ця праця присвячена аналізу процесів знеліснення — поширеному явищу в різних регіонах України, що є одним із найнебезпечніших наслідків господарювання і найактивніших чинників, котрі ініціюють несприятливі природні трансформації.

Нині проблемам знеліснення присвячено чимало наукових і публіцистичних праць вітчизняних і зарубіжних авторів. Як правило, термін «знеліснення» вживають, описуючи *скорочення площ лісових масивів та зміни природних лісових екосистем іншими типами рослинності* внаслідок дії різноманітних чинників. Основні причини такого явища, переважно, вбачають у глобальних чи регіональних кліматичних змінах або ж господарській діяльності, метою якої є відчуження територій лісового фонду для будівництва, сільськогосподарського обробітку, створення рекреаційних комплексів тощо — тобто у процесах, котрі спричиняють якщо й зворотне, то принаймні дуже тривале зникнення природної лісової рослинності. При цьому ділянки, що з огляду на їхнє походження втрачають природний покрив на потенційно коротші часові відтинки (випалювання, суцільні лісогосподарські та стихійні несанкціоновані рубки, вибіркоче зведення дерев), традиційно вважають лісовими площами, оскільки означені впливи не спричиняють зникнення лісової рослинності й зміни лісистості територій, і є якісними станами лісових фітоценозів. Такі бачення закріплені у законодавчих актах, які регулюють лісогосподарську діяльність у державі й, вочевидь, ґрунтуються на тому, що на згарищах і зрубках обов'язково має впроваджуватися лісовідновлення. Реалії ж засвідчують: далеко не всюди на зрубках чи згарищах здійснюються лісовідновні роботи чи відбувається природне відновлення, а вибіркоче зведення деревостану почасти до такої міри змінює пропорції видового складу лісів, що згодом лісова рослинність зникає, а на її місці формуються інші типи. Непевності додає й фактор часу. За якого часового проміжку відсутність деревної рослинності в місцях її природного зростання слід вважати «якісними станами лісових фітоценозів», а за якого — інтерпретувати це явище як «зникнення лісової рослинності»? Тому доцільно розглянути **знеліснення як множин-**

© А.О. ДОМАРАНСЬКИЙ, 2010

ність усіх природних, антропогенних чи антропогенноспровокованих процесів, наслідком яких є тимчасове, тривале або остаточне (в осяжних часових межах) зникнення природного лісового покриву ландшафтів тієї чи іншої території. Значною мірою ці положення ґрунтуються на результатах робіт, спрямованих на аналіз стану деяких лісів півдня лісостепової смуги України.

Об'єктом дослідження стали найбільші корінні лісові масиви правобережжя Середнього Подніпров'я у межах Кіровоградської обл. — адміністративної одиниці, лісистість якої є більш ніж малою (близько 5,6 % [12]) і майже вдвічі меншою за оптимальний показник для регіону (оптимум — 10,5 % [12]). Крім того, до аналізу знеліснення саме цього регіону спонукають:

- наявність, очевидна шкідливість й значна тривалість процесів знеліснення;
- помітні тенденції до посилення такого роду впливу на ландшафти регіону;
- відсутність інформації про «поріг стійкості» лісів і ландшафтів регіону до дії знеліснення як збурювального чинника, отже, є небезпека перетину «точки неповернення» в деструктивних процесах;

- необхідність формування оптимальної моделі національної екомережі в її загальнодержавному та регіональному вимірах, виявлення та всебічне дослідження її потенційних елементів й надання їм адекватного юридичного природоохоронного статусу;

- суттєва невідповідність змісту природокористування та природоохоронної діяльності у Кіровоградській обл. сучасним науковим підходам і вимогам вітчизняного й міжнародного законодавства.

Ми прагнули з'ясувати деякі особливості процесів знеліснення правобережжя Середнього Подніпров'я у Кіровоградській обл., насамперед ступеня ураженості ними екосистем регіону, їх просторового поширення, походження та сучасних тенденцій розвитку. Для цього обрали тестовий полігон на півночі Кіровоградської обл., який репрезентує типові риси природи правобережжя Середнього Подніпров'я та особливості господарювання на його теренах (рис. 1, 2) і застосували методи ГІС-аналізу: підбір супутникових зображень [www.google.maps.com], їх опрацювання за допомогою електронної програми MapInfo Professional (компонування в єдину цілісну основу, позиціонування в системі географічних координат, виявлення й оконтурювання досліджуваних об'єктів і явищ, обчислення площ), картографування та аналіз отриманих відомостей.

На півночі сучасної Кіровоградщини здавна зростали масиви широколистяних дубових та грабово-дубових лісів — таке собі подніпровське чорнолісся. Вже на середньовічних мапах є позначення цього краю — *Nigra fylua*, *Nigra Silva*, *Czarni Las* — Чорний ліс [7]. Один з найперших таких документів — «Нова карта Польщі та Угорщини» (*Polonia et Ungaria*XV*nova Tabvla*), датована 1540 роком [7]. На думку деяких науковців (Т. Андрієнко, В. Онищенко [4] та ін.), ще 200 років тому тут існував суцільний лісовий масив, хоча Й.-А. Гільденштедт, який подорожував краєм у 1773—1774 рр., цього не підтверджує [2], відзначаючи лише окремі ліси: Чуту, Чорний, Нерубай та інші, які є й нині. Тобто знеліснення подніпровського чорнолісся на досліджуваних теренах має давніші корені.

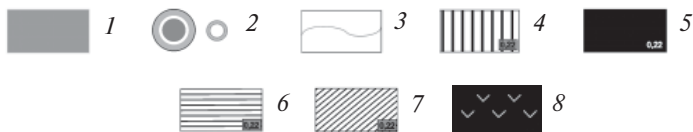
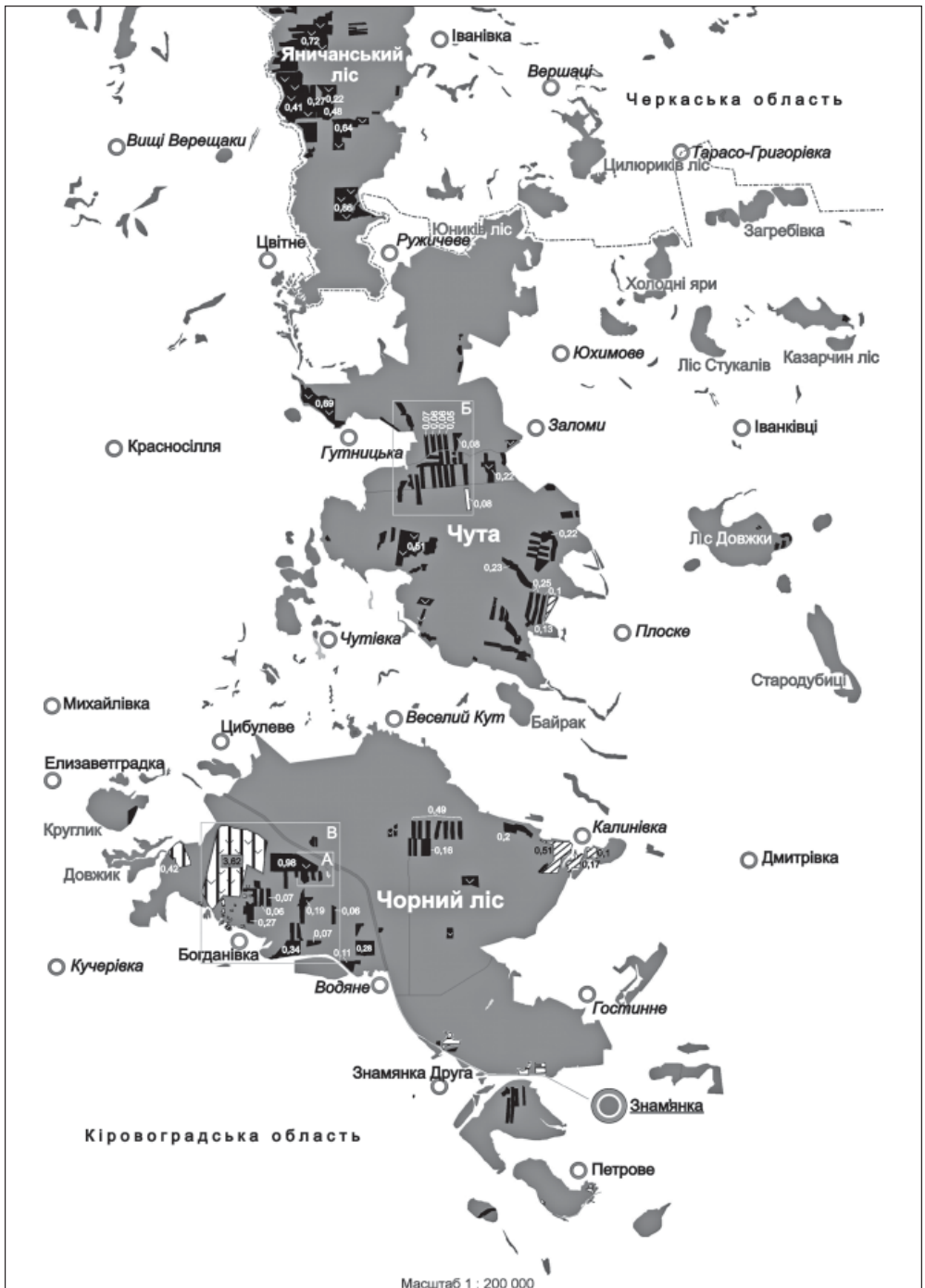

Рис. 1. Знеліснення правобережжя Середнього Подніпров'я. Умовні позначення: 1 — лісові масиви (у тому числі — долинні й байрачні ліси); 2 — населенні пункти. Знеліснені ділянки: 3 — під транспортними комплексами (дороги з твердим покриттям); 4 — під бelligеративними комплексами (полігони, житлові та нежитлові будівлі тощо); 5 — під лісгосподарськими комплексами (лісовідновлювальні та лісозаготівельні масиви тощо, у тому числі — несанкціоновані); 6 — під селитебними комплексами (житлові та нежитлові будівлі тощо); 7 — під сільськогосподарськими угіддями (орні землі, пасовища тощо); 8 — знеліснені або сильно трансформовані ділянки лісу, зі значним ступенем відновлення природного рослинного покриву. Параметри лісів та їх знеліснення: Чорний ліс — загальна площа: 90,99 км², площа знеліснення: 9,37923 км², відсоток знеліснення: 10,3079 %; Ліс Чута — загальна площа: 73,25 км², площа знеліснення: 6,06288 км², відсоток знеліснення: 8,2769 %

Fig. 1. Deforestation on the right bank of the Dnipro river valley: 1 — forests (including valley and ravine woods); 2 — settlements. Deforested areas (in sq. km): 3 — under transport complex (hard surface roads, etc.); 4 — under belligerent complex (military ranges, houses, non-residential constructions, etc.); 5 — under forestry (reforestation and timber cut sites, etc. (including unauthorised cut)); 6 — under built-up complex (houses and non-residential buildings, etc.); 7 — under agriculture (arable lands, pastures, etc.); 8 — deforested or heavily transformed forest sites, with basically restored natural vegetation.

Тепер у цьому регіоні маємо близько 70 осередків лісової рослинності, загальною площею майже 192 км² (рис. 1). Частка найбільших з них, Чути і Чорного, становить 85,5 %. Площа Чорного лісу — 90,99 км², Чути — 73,25 км², інші масиви суттєво поступаються їм: Довжки — 4,14 км², Загребівка — 1,85 км², Стародубиці — 1,82 км², Казарчин — 1,46 км², Стукалів — 1,01 км², Холодні яри — 1,01 км², Байрак — 1,02 км². Загалом у межах тестової ділянки виявлено 13 фрагментів лісів площею від 1 до 5 км². Крім того, площа восьми лісових ділянок становить 0,5—1 км². Значна частина лісів є долинними й байрачними, найбільші за площею — плакорні. Сучасні ліси найсильніше фрагментовані в осередках поширення байрачних дібров і в тих місцях, де в минулому, вочевидь, ліси сформували суцільні ареали — у придолінній частині верхньої течії Інгульця, на сході Чорного лісу, тут у нього «вклинюється» районний центр Знам'янка. Середня площа лісових урочищ, крім Чорного лісу й Чути, становить 0,5 км².

Знеліснені ділянки однаковою мірою поширені серед великих лісів регіону, значно менше — на невеликих за площею ареалах, хоча й там вони трапляються досить часто. Супутникові зображення DigitalGlobe, TerraMetrics, датовані 2008 р. [11], дають змогу лише у межах Чорного лісу виділити 59 тією чи іншою мірою знеліснених ділянок загальною площею 9,32747 км². Якщо крім них урахувати площу просік, зроблених під найбільші шляхи, що перетинають лісовий масив (близько 0,05176 км²), отримаємо 62 ареали знеліснення загальною площею 9,37923 км². Разом це становить понад 10,3 % площі Чорного лісу в його сучасних межах. Ще близько 0,5425 км² знеліснених ділянок виявлено в менших, суміжних з Чорним лісом масивах (часто — його колишніх фрагментах). У Чути зареєстровано 69 знеліснених ділянок, достатньо рівномірно поширених лісом, але з меншою загальною площею — 6,06288 км². Отже, нині тією чи іншою мірою знелісненими є 8,27 % площі Чути.

У просторовому аспекті знеліснені ділянки відзначаються двома типами поширення. Одні розташовані у внутрішніх районах лісів (часто — в найвіддалені-

ших частинах), інші — по їх периферії (рис. 1). Походження перших найчастіше пов'язане з лісогосподарською діяльністю, а тому їх досить легко виявляти і метризувати. Зовнішній тип поширення ідентифікувати важче, бо такі знеліснені ділянки дуже скоро стають продовженням орних земель чи пасовищ, зливаючись із суміжними територіями. З огляду на це, аби уникнути отримання необґрунтованих відомостей, ми метризували лише ті, що достатньо чітко виявляють сліди недавнього знеліснення. Подекуди трапляється комбінований тип поширення знеліснених ділянок: на місці лісів формуються смуги ріллі, з неширокою облямівкою природної деревної рослинності. Вочевидь це проміжний етап знеліснення в разі «врізання» сільськогосподарських угідь у ліс ззовні. Аналізуючи просторові аспекти знеліснення конкретних масивів, чітко простежуємо дуже нерівномірне поширення цих процесів у Чорному лісі, де близько 70 % трансформованих ділянок зосереджено в його південно-західній частині, яка межує із залізницею загальнодержавного значення, станціями, населеними пунктами, бєлігеративними комплексами та лісогосподарськими об'єктами. Чута максимально знеліснюється в центральній частині, де ліс перетинає великий ґрунтовий шлях, та по південній периферії, біля поселень і доріг.

Аналізуючи походження знеліснених ділянок за супутниковими зображеннями та окремими польовими спостереженнями, можна виявити декілька причин їх появи: лісо- та сільськогосподарська діяльність, будівництво транспортних, селітебних та бєлігеративних комплексів. Порівняння площ засвідчує, що найбільшу частку (64,71 %) становлять знеліснені масиви під лісогосподарськими лісосіками, що здійснюються тут з санітарними, лісозаготівельними та іншими цілями, а це близько 10,34 км²; 25,27 % знеліснених ділянок займають під бєлігеративні комплекси (4,04 км²), 6,25 % (1 км²) — сільськогосподарські угіддя, 3,12 % (0,5 км²) — селітебні споруди, 0,62 % (0,1 км²) — транспортні комплекси. Тож загалом у межах досліджуваного полігону знеліснено близько 8 % лісових масивів (15,98469 км²).

Наведені метричні характеристики, вочевидь, є дещо суб'єктивними, і в разі застосування інших підходів до їх обрахунків можуть певною мірою різнитися із зазначеними в цій праці. Найперше це може стосуватися площ лісових масивів. За основу ми обрали природні межі лісу, якими вони виглядають на супутникових зображеннях, позначаються на більшості топографічних карт масштабу 1 : 100 000 та 1 : 200 000, однак відрізняються від поданих у деяких літературних джерелах [4] і, вочевидь, отримані від суб'єктів лісокористування. Так, деякі байрачні ліси на межі з Чорним лісом можна вважати окремими лісовими фрагментами або продовженням цілісного масиву. По-різному можна розглядати ділянку (3,62 км²) під бєлігеративними комплексами, об'єкти яких розташовані безпосередньо в межах лісового масиву, тому цю територію можна інтерпретувати як трансформовану частину Чорного лісу або як утворення поза його межами. Вочевидь, далеко не всі знеліснені ділянки можна виявити, аналізуючи саме супутникові зображення, особливо зі значно відновленим природним рослинним покривом. При цьому для загального уявлення про масштаби, кількісні параметри та просторові аспекти знеліснення регіону отриманих відомостей, вочевидь, достатньо.

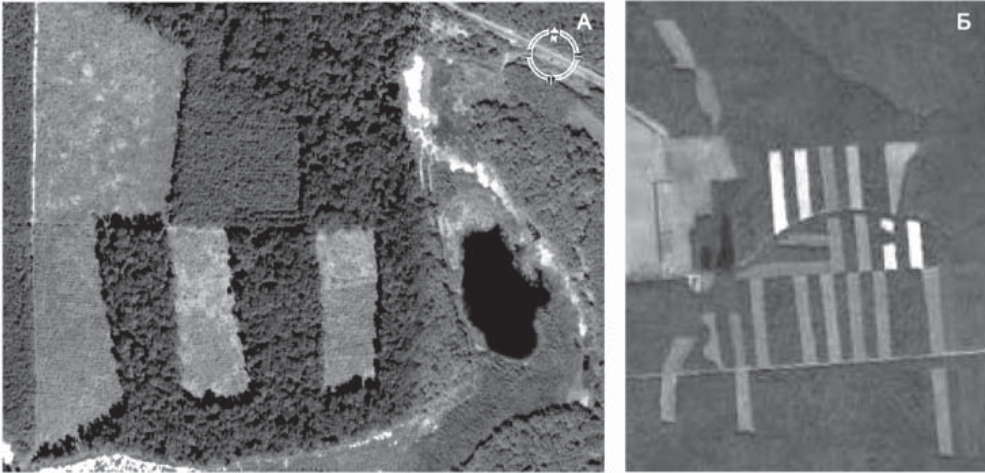
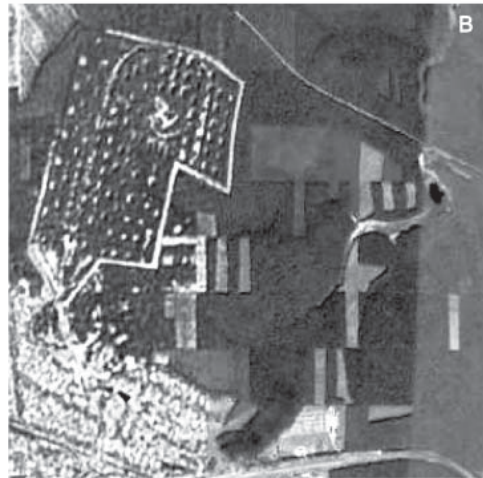

Рис. 2. Знелісені ділянки на супутникових знімках DigitalGlobe, Terra Metrica 2008

Fig. 2. Deforested areas on satellite images DigitalGlobe, Terra Metrica 2008

Головне ж питання щодо знеліснення досліджуваного регіону полягає в тому, наскільки цей процес загрожує нормальному функціонуванню ландшафтів регіону та їх складових елементів — лісів. З наведених вище відомостей у цьому контексті можна виокремити найнебезпечніші явища. По-перше, це велика площа знеліснення (15,98 км²); по-друге, значна просторова щільність розміщення знеліснених ділянок (у середньому знелісені кожні 8 зі 100 га і більшість таких ділянок є порівняно «молодими», оскільки мають незначний ступінь відновлення природного рослинного покриву); по-третє, велика інтенсивність знеліснення регіону, а найголовніша причина цього — спосіб ведення лісового господарства.

Головний суб'єкт господарювання у зоні досліджень — Кіровоградське обласне управління лісового та мисливського господарства, зокрема його складові — державні підприємства Олександрівський і Чорноліський лісгоспи [www.lis.kr.ua.]. Згідно з офіційними джерелами функціональне призначення лісів області — водохоронне, санітарно-гігієнічне, оздоровче та рекреаційне [www.lis.kr.ua.]. При цьому важливим елементом господарювання є заготівля деревини за рахунок вирубування лісу. Це рубки головного користування, пов'язані з веденням лісового господарства (догляд за лісом, санітарні, реконструкція малоцінних молодників і похідних деревостанів, прокладання просік, лісовідновні рубки в деревостанах, що втрачають корисні властивості) та інші рубки (розчищення земельних ділянок

лісового фонду для прокладання гідровузлів, трубопроводів, шляхів тощо) [6]. Так, лише протягом 2006 р. ДП «Чорноліське лісове господарство» вирувало ліси на площі 6,33 км² [www.lis.kr.ua.] (нагадаємо, що загальна площа Чорного лісу — 90,99 км²). Офіційний сайт Кіровоградського обласного управління лісового та мисливського господарств розшифровує цю цифру так [www.lis.kr.ua.]: санітарні рубки — 2,76 км², рубки догляду — 2,17 км², суцільні рубки — 0,89 км² (0,04 км² — рубки головного користування), очищення від захарашення — 0,47 км², інші рубки — 0,02 км². Не вдаючись до глибокого аналізу припустимості наведених норм зведення дерев, зауважимо, що за таких темпів цілковите знищення Чорного лісу може статися за 15–20 років, для його відновлення (природного чи штучного), вочевидь, знадобиться дещо більше часу. Якщо ж відкинути ці песимістичні прогнози і сподіватися, що вирубка і лісозаготівля у подніпровському чорноліссі Кіровоградської обл. проводитимуться в менших обсягах, постає інша загроза — трансформація природного видового складу лісових масивів. Головною деревною породою, що підлягає лісозаготівлі в досліджуваному регіоні протягом історії краю, є *Quercus robur* L. Тому тривале вибіркоче вирубаня дубів суттєво зменшило їх кількість, у деревостані поступово починає домінувати *Acer platanoides* L. У місцях заготівлі деревини у лісовому покриві здебільшого лишаються особини дуба, неліквідні з господарського погляду, які водночас мають нижчий конкурентний потенціал щодо дерев супутніх порід. Молоді паростки *Q. robur* часто гинуть під наметом порід-субдомінантів, оскільки ростуть у цьому віці повільніше. З цієї ж причини неможливе швидке відновлення природного стану лісів (передусім їх видового складу) на ділянках, знеліснених суцільними рубками. Їх відтворення переважно є стихійним, без необхідного заліснення зрубів. Так, унаслідок втрати панівного положення *Q. robur* корінні ліси субформацій *Querceta roboris*, *Carpineto-Querceta* та інших згодом трансформуються у різномірні варіантні відміни. Тож сучасний тип ведення лісового господарства різними шляхами спричинює знищення природних лісових масивів правобережжя Середнього Подніпров'я й подальше формування на їх місці інших типів рослинності, тобто знеліснення.

Розглядаючи можливі шляхи виходу з такої складної ситуації, найбажанішим варіантом розв'язання проблем правобережжя Середнього Подніпров'я є включення цих екотопів до національної екомережі у статусі, адекватному цінності природних об'єктів та стану, в якому вони тепер перебувають.

Питанням природної цінності подніпровського чорнолісся присвячено чимало наукових праць, переважно біологічного змісту [1, 4, 5, 8 та ін.]. В усіх наводяться вагомні аргументи на користь того, що унікальність лісів Чорного, Чути та інших, а також ландшафтів, де вони ростуть, заслуговує на дбайливіше господарське використання та підвищення (а в більшості випадків — надання) природоохоронного статусу цим територіям. Меншою мірою у спеціальній літературі висвітлені питання історико-культурної значущості цього краю, хоча загалом він є доволі відомим завдяки історичним працям [3, 9, 10]. На рівні ж громадських ініціатив у 2008 р. об'єкт «Чорний ліс» (у складі лісів Чорний, Чута та ін.) внесено до переліку 100 природних див держави у рамках загальнонаціональної акції «Сім чудес України» [www.7chudes.in.ua.].

А тому, зважаючи на незаперечну природну (передусім ландшафтну та біотичну), історико-культурну, освітньо-виховну, наукову, рекреаційну та оздоровчу цінність, досліджені ділянки правобережжя Середнього Подніпров'я могли б, на наш погляд, стати ядром нового **національного природного парку** «Подніпровське чорнолісся». Його територіальними складовими могли би стати типові геоконплекси лісостепових ландшафтів України у межах Кіровоградської й Черкаської областей: межирічні плакори з корінними масивами лісів субформаций *Querceta roboris*, *Carpineto-Querceta* та інших (ліси Чорний, Чута, Яничанський, Нерубай, Мотроненський та ін.), долинні геоконплекси верхів'їв Інгульця, Інгулу, Тясмина, Ірдинки та інших річок регіону, ландшафти ерозійного, суфозійно-просадкового, гляціального походження тощо. Це дало б змогу не лише зберегти природну та історико-культурну специфіку регіону, а й реалізувати його рекреаційний та господарський потенціали.

Висновки

Погляд на знеліснення як множинність різнорідних процесів (природних чи антропогенних, планованих або стихійних, науково й господарсько обґрунтованих чи невинуватених, потенційно позитивних або негативних), які тим чи іншим чином спричиняють зникнення (в осяжних часових межах) природного лісового покриву ландшафтів, дає можливість глибше усвідомити причини цього явища (які часто маскуються дозволеними видами господарювання і призводять до втрати лісових екосистем) та вчасно виробити необхідні рекомендації для запобігання небажаним наслідкам.

Одним із знеліснених регіонів є лісостепові ландшафти правобережжя Середнього Подніпров'я у межах Кіровоградської обл. Найбільші лісові масиви тут знищуються внаслідок господарських впливів. Така ситуація закладає низку ризиків щодо збереження цих лісів: це значна фрагментація їхніх масивів, зміна видового складу у бік порід субдомінантів, порушення стійкості за рахунок вибіркового рубок, провокування несприятливих природних процесів (передусім ерозії) тощо. Ці явища охоплюють майже 8—10 % площі кожного найбільшого лісового масиву і мають тенденцію до збільшення.

Оптимальним шляхом розв'язання проблеми знеліснення в регіоні є створення міжобласного національного природного парку «Подніпровське чорнолісся», природними ядрами якого могли би стати найбільші за площею корінні ліси півдня лісостепової смуги України — Чорний, Чута, Нерубай, Кам'янський, Яничанський, Мотроненський та ін.

1. Андрієнко Т.Л., Мирза-Сіденко В.М., Онищенко В.А., Прядко О.І. Флора і рослинність проєктованого Чорнолісько-Дмитрівського національного природного парку // Укр. ботан. журн. — 2008. — 65, № 3. — С. 351—360.
2. Гільденштедт Й.-А. Подорож Єлисаветградською провінцією 1774 року / Упоряд. А.В. Пивовар. — К.: Академперіодика, 2005. — 50 с.
3. Грушевський М. Історія України-Руси: в 11 т. — К.: Наук. думка, 1991—1998. — Т. IX. — 1997. — 869 с. — Т. X. — 1998. — 393 с.

4. *Заповідні куточки Кіровоградської землі* / Заг. ред. Т.Л. Андрієнко. — К.: Арктур-А; 1999. — 240 с.
5. *Методичні аспекти впровадження міжнародної програми «Важливі ботанічні території» в Україні*. — К.: Ін-т ботаніки НАН України, 2008. — 43 с.
6. *Про природні ресурси й екологію*: Зб. законів України (станом на 1 квітня 2005). — Харків: ПП «Ігвіні», 2005. — 496 с.
7. *Україна на стародавніх картах. Кінець XV — перша половина XVII ст.* / М. Вавричин, Я. Шашкевич, У. Кришталович. — К.: ДНВП «Картографія», 2004. — 208 с.
8. *Шеляг-Сосонко Ю.Р.* Чернолесско-Дмитриевский заповедник // Перспективная сеть заповедных объектов Украины. — Киев: Наук. думка, 1987. — С. 192—195.
9. *Яковенко Н.* Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. — К.: Критика, 2005. — 584 с.
10. *Яворницький Д.І.* Історія Запорозького козацтва: в 3 т. — К.: Наук. думка, 1990—1991. — Т. 1. — 1990. — 316 с. — Т. 2. — 1990. — 555 с. — Т. 3. — 1991. — 556 с.

Рекомендує до друку
Ю.Р. Шеляг-Сосонко

Надійшла 01.02.2009

А.О. Домаранский

Кировоградский государственный педагогический университет
им. Владимира Винниченко

ОБЕЗЛЕСНИВАНИЕ ПРАВОБЕРЕЖЬЯ СРЕДНЕГО ПОДНЕПРОВЬЯ В ПРЕДЕЛАХ КИРОВОГРАДСКОЙ ОБЛАСТИ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ

Исследованы процессы обезлеснивания ландшафтов правобережья Среднего Поднепровья территории Кировоградской области в пределах лесных массивов Черный, Чута и др. Путем анализа спутниковых изображений и последующей электронной обработки данных установлено уровень пораженности региона процессами обезлеснивания, особенности их распространения, площадные показатели, происхождение и современные тенденции развития. Составлено тематическую карту-схему. Для исправления современного состояния, а также общей охраны ландшафтов и биоразнообразия правобережья Среднего Поднепровья, предлагается создание в пределах Кировоградской и Черкасской областей национального природного парка «Поднепровское чернолесье». Природные ядра такого заповедного объекта могли бы составить коренные лесостепные массивы дубовых и грабово-дубовых лесов — Черный, Чута, Нерубай, Янычанский, Мотроненский, Каменский и др.

Ключевые слова: обезлеснивание, ландшафты, Лесостепь, широколиственные леса, Поднепровское чернолесье, Черный лес, Чута, национальный природный парк.

А.О. Domaranskiy

Volodymyr Vynnychenko Kirovograd State Pedagogical University

DEFORESTATION OF THE RIGHT-BANK MIDDLE DNIPRO AREA WITHIN KIROVOGRAD REGION: MODERN STATUS AND TENDENCIES

The modern processes of deforestation of landscapes of the Right-Bank Middle Dnipro area within Kirovograd Region in the forest tracts Chornyi, Chuta and some others are investigated. Through analyses of satellite images and subsequent electronic processing of data, the following parameters were assessed: the deforestation level of the region; peculiarities of spatial distribution of deforestation processes; affected area indicators; the causes and modern tendencies of development. A schematic map is compiled. The author proposes to create the Podniprovske Chornolissya National Nature Park within the limits of Kirovograd and Cherkassy regions for improving the existing situation and general conservation of landscapes and biodiversity of the Right-Bank Middle Dnipro Area. The core areas of the proposed protected unit could be the native forest-steppe stands of oak and hornbeam-oak forests — Chornyi, Chuta, Nerubay, Yanychanskiy, Motronenskiy, Kamyanskiy, and others.

Key words: deforestation, landscapes, forest-steppe, broad-leaved forests, Chornyi Lis, Chuta, National Nature Park.